

The relevance and significance of such research is endorsed by the provisions of a wide range of normative documents and regulations of Ukraine, especially such as the Concept of humanitarian development of the Ukrainian state until 2020, Decree of the President of Ukraine «On the National Doctrine of Education Development» (2002), Laws of Ukraine «On Priorities of Innovative Practices in Ukraine» (2012), «On Charity and Charitable Organizations» (1997, 2013), «On Higher Education» (2014), etc. State funding poses significant challenges for Ukrainian universities in times of neoliberal ideology of contemporary reforms in national higher education. The purpose of this paper is to provide some recommendations on how to implement the best fundraising practices of public U.S. universities in the area of higher education in Ukraine on the national, regional and institutional levels. The article focuses on the data published in a range of educational science journals to highlight the purposes, features and structure of university financial endowments. All things considered the proposed recommendations can help Ukrainian universities carry on their social mission, funding various activities relating to education, research and innovation. The national interests of Ukraine urgently require it to join the international community and become an integral and influential European state. Higher education institutions of Ukraine should take an active part in the implementation of this task.

Key words: fundraising practices, philanthropy, endowment, higher education, recommendations, implementation of best practices.

УДК 378.091.33(410+73)

Н. О. Симоненко

Сумський Державний університет

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА США

У статті представлено нові підходи до організації самостійної роботи студентів на прикладі Великобританії та США. Здійснено аналіз науково-педагогічної літератури, що висвітлює окремі аспекти проблеми. Встановлено, що використання нових електронних технологій у системі освіти є запорукою успішної підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця. Автор акцентує увагу на доцільності вивчення зарубіжного досвіду впровадження інноваційних технологій в організацію самостійної роботи студентів, що може бути використаний у сучасній системі освіти України.

Ключові слова: самостійна робота студентів, інформаційні, електронні технології, змішане навчання, онлайн курси.

Постановка проблеми. В умовах постійного реформування вищої школи України, наміру нашої країни не просто долучитися до європейського освітнього співтовариства, а й стати його повноправним членом і завдяки введенню в дію нової редакції **Закону України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту»**, виникає нагальна потреба в перегляді традиційних освітніх моделей, впровадженні новітніх освітніх технологій і вивченні зарубіжного досвіду розвитку університетської освіти. У нових реаліях і в умовах скорочення аудиторного часу підвищується роль самостійної роботи студентів. У структурі навчального навантаження студента за системою Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) самостійна робота розглядається як один з основних компонентів навчальної діяльності та повинна займати значну частину його навантаження. Центр тяжіння в

навчанні зміщується з викладання на навчання як самостійну діяльність студентів в освіті. Систематична та керована викладачем самостійна діяльність студентів стає запорукою успішної підготовки сучасного висококваліфікованого спеціаліста. З огляду на це актуальними є вивчення й аналіз новітніх технологій в організації самостійної роботи студентів вишів Великобританії та США, що стали зразком для наслідування в усьому світі.

Аналіз актуальних досліджень. Про актуальність активізації самостійної роботи студентів та саму сутність цього поняття свідчать численні дослідження (Л. П. Аристова, В. К. Буряк, П. І. Підкасистий, Б. П. Єсіпов, І. Ф. Харламов, Т. І. Шамова, Г. І. Щукіна та ін.). Б. П. Єсіпов та Т. І. Шамова розуміють самостійну роботу як форму організації навчальних занять; В. К. Буряк вважає її вищою формою навчальної діяльності [1, 49]; П. І. Підкасистий трактує самостійну роботу як дидактичний засіб навчання [6, 45]; П. Я. Гальперін називає її рушійною силою навчального процесу [2, 82].

Питанню організації самостійної роботи присвячено значну кількість наукових публікацій англійських та американських дослідників, зокрема Г. Холека, Б. Мейєра, Н. Хейвуд, Д. Літтла, Ф. Кенді, П. Бенсона, А. Брука, Л. Дікінсона та ін. Дискусія про самостійну роботу студентів часто виникає в контексті таких важливих проблем, як ролі студента й викладача та їх взаємовідносини, а також роль інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) (information and communications technology (ICT) у навчанні [8, 3]. Наголошується, що успішна самостійна робота студентів залежить від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. Під внутрішніми факторами маються на увазі навички, якими повинні оволодіти студенти. Це такі когнітивні навички, як фокусування пам'яті та уваги, метакогнітивні, що асоціюються з розумінням самого процесу навчання, та афективні, що відносяться до сфери почуттів та емоцій. А під зовнішніми факторами розуміється створення тісних відносин між студентом і викладачем та сприятливого середовища, у якому ІКТ набувають дуже важливого значення [10].

Мета статті полягає в дослідженні нових підходів до організації самостійної роботи.

Виклад основного матеріалу. Проникнення ІКТ у навчальний процес сприяло появі нових форм роботи, а технології e-learning (електронне навчання) та його різновиди blended learning (змішане навчання) й онлайн курси є особливо ефективними для забезпечення самостійної роботи студентів найвідоміших вишів Великобританії та США, таких як університети Гарварду, Стенфорду, Белфасту, Бірмінгему, Масачусетсу та багатьох інших. Якщо Україна робить тільки перші кроки у впровадженні електронної освіти, то у світовому масштабі e-learning – це величезна індустрія, яка за сучасними даними, тільки у 2011 році заробила сім трильйонів доларів, і за прогнозами аналітиків протягом 2013–2018 років матиме щорічне зростання на 25 % [5].

Стрімкість сучасного світу вимагає застосування найбільш швидких і дешевих способів генерації та передачі знань. Електронне навчання є одним із можливих інструментів, що дозволяють вирішити цю гостру проблему сучасності.

E-learning – це система навчання, за допомогою інформаційних, електронних технологій. Часто тлумачиться, як синонім таких понять: дистанційне навчання, або навчання із застосуванням комп'ютерів. Електронне навчання – це самостійна робота з електронними матеріалами з використанням персонального комп'ютера, мобільного телефону, DVD-програвача, телевізора тощо. Зауважимо, що навчальні матеріали, які використовуються в навчальних програмах, сумісні з iPad та іншими пристроями, широкий спектр методів електронного навчання дозволяє обрати метод з урахуванням індивідуальних вимог студента та не виключає спілкування з викладачем віч-на-віч.

У 2008 році більше половини коледжів та університетів США мали програми електронного навчання. Головну роль на ринку електронного навчання США відіграють потужні державні університети Меріленду, Пенсільванії та Масачусетсу, що орієнтовані на отримання освіти ступеня бакалаврату. Наприклад, Університет Меріленду пропонує більше 40 програм для отримання ступеня бакалавра та магістра, при чому цю освіту можна повністю отримати в режимі онлайн.

12 найвідоміших університетів Великобританії об'єдналися в союз для утворення онлайн університету. Головний учасник цього союзу Open University (Відкритий Університет). Його мета – надати можливість студентам самостійно опанувати потрібні їм предмети. Студент має право взяти тільки ті модулі, які вважає для себе цікавими й корисними. Університет пропонує більше 650 безкоштовних курсів з широкого спектру предметів. Освітній процес в університеті складається з 433 базових модулів, з яких і формуються індивідуальні навчальні плани всіх студентів, що забезпечує найбільш гнучкий підхід до навчання.

Відкритий Університет відіграє важливу роль у системі освіти Євросоюзу, частиною якого прагне стати Україна. Розвиток електронного навчання – це один із ключових напрямів розвитку сучасної світової освіти, тому впровадження в нашій країні e-learning продиктований реаліями розвитку сучасного суспільства та дозволить у майбутньому змінити підхід до здобування такої освіти й підвищити її якість. Зауважимо, що зупинити процес поширення електронної освіти неможливо, тому єдиний спосіб керувати процесом – це брати в ньому участь.

Ще одним якісно новим підходом в організації самостійної роботи студентів університетів США та Великобританії є blended learning.

Змішане навчання (ЗН) – це форма навчання, за якої студент освітнього закладу навчається, принаймні частково, через онлайнві

засоби. Саме поняття змішане навчання введено Куртом Бонком та Чарльзом Гремом у книзі «Довідник змішаного навчання» у 2006. За результатами опитування 300 професіоналів із навчання із США та Великобританії, яке проводили ASTD та Balance Learning, виявилось, що більше двох третин респондентів вважають ЗН «найбільш ефективною та економічно вигідною формою навчання» [7, 22].

Змішане навчання означає поєднання традиційних методик викладання із сучасними засобами інформаційних технологій, що дозволяють продовжувати навчання вдома, у подорожі, на канікулах, у будь-якому зручному місці та часі. Це проміжна ланка між звичайним очним навчанням і дистанційним. При змішаній системі навчання основний матеріал викладається в межах дистанційного курсу, який передбачає самостійну роботу студента; закріплення й відпрацювання матеріалу проходять на очних заняттях, що реалізуються з використанням активних методів навчання. Або ж, навпаки, онлайн засоби можуть доповнювати традиційний курс очного навчання. На традиційному занятті значна частина часу й сил викладача витрачається на процес передачі студентам нової інформації. Змішане навчання дозволяє перекласти цю функцію на комп'ютер і зосередити основні зусилля викладача на обговоренні більше важких моментів курсу, відповідям на питання студентів тощо. Змішане навчання є відносно новим підходом у світі вищої освіти в нашій країні на відміну від розвинених європейських країн, Великобританії та США, де ця форма самостійної роботи набула великого поширення. Цей формат забезпечує гнучкість по відношенню до традиційного навчання, а також надає можливість освітнім закладам пропонувати навчання в різних умовах доставки навчального матеріалу.

Останніми роками з'явився ще один новий напрям у електронній освіті. Це – масові відкриті дистанційні курси (Massive Open Online Courses – MOOC). Найбільш відомими постачальниками курсів є організації Coursera, Udacity, MITx та Edx із США. Але після прийняття програми розвитку e-learning Євросоюзом, цей вид освіти набув широкої популярності в країнах Європи та у Великобританії. У New York Times назвали 2012 рік роком MOOC, а в Time Magazine зазначили, що безкоштовні MOOC відкрили Лігу Плюща масам [5].

Масові відкриті дистанційні курси – ідеальні для самостійної роботи. Студенти мають право обирати курси за власними вподобаннями. У 2012 році Відкритий Університет Великобританії започаткував програму FutureLearn, яка пропонує широкий вибір предметів. На сайтах Університету знаходяться у вільному доступі навчальні матеріали, з якими тисячі студенти з різних країн світу мають право працювати безкоштовно. Наприклад, тільки у 2012 році до програми FutureLearn долучилися 20 найвідоміших університетів Великобританії та США [9].

Україна активно інтегрується до світового освітнього простору. У грудні 2014 року відкрито реєстрацію на шість безкоштовних онлайн курсів проекту «Prometheus» від провідних українських викладачів Києво-Могилянської Академії, КПІ та Університету Торонто, що свідчить про велику зацікавленість українських науковців щодо використання передового педагогічного досвіду.

МООК – це одна з найбільш популярних і перспективних тенденцій у сучасній світовій освіті. Ці курси дають можливість безкоштовно й у зручний для слухача час вивчити предмет або цілу дисципліну, незалежно від статусу студента та його місцезнаходження. Теоретичний матеріал представлений у лекціях, що записані на відео та викладені в інтернет на спеціальних платформах. Як правило, лекції розбиті на змістові частини, кожна з яких супроводжується тестовими та контрольними завданнями. Додаткові матеріали та навчальні посібники даються в посиланнях на джерела в інтернеті. Лекції можуть доповнюватися різноманітними слайдами, інфографікою, субтитрами й текстовими конспектами. Більшість тестових завдань перевіряється автоматично, але практикується й самостійне та перехресне оцінювання робіт самими студентами. Якщо планується отримання сертифікату по закінченню курсів, то в такому випадку підсумкову контрольну атестацію проводить викладач.

Для гуманітарних напрямів активно використовуються онлайн дискусії на форумах, де студенти обговорюють спірні питання, об'єднуються в групи за інтересами, відповідають на питання один одного та організують дискусії на теми, що їх цікавлять. МООК опираються на активну взаємодію студентів із викладачами та між собою. При цьому, студенти можуть спілкуватися не тільки в інтернеті, а й особисто, збираючись у групи, щоб допомагати один одному вчитися. Взаємодопомога використовується не як спосіб переписати відповіді в іншого студента, не розуміючи їх, а як засіб підвищення якості навчання. Додаткові завдання, отримані від професора, необхідно виконувати самостійно в зручний час, але з дотриманням чітких термінів. Тому така форма навчання вимагає від студента високого рівня дисципліни й уміння планувати свій час.

Переваги онлайн курсів очевидні. МООК дають змогу відкрити для себе нові галузі знань, підготуватися до екзаменів, підвищити кваліфікацію. Особливо вони корисні під час проходження повторних курсів навчання, що практикують у більшості українських вишів. Але ці курси створюють нові виклики для традиційної української освіти, бо складають їй велику конкуренцію. Студентові дається можливість не тільки самому визначити свою навчальну мету та прослухати лекції, але й пройти за ними екзамен й отримати сертифікат, який можна надати зацікавленому роботодавцю для підтвердження своєї кваліфікації. Деякі світові університети почали приймати ці сертифікати як підтвердження пройденого курсу, зараховуючи «зароблені» за них бали на користь ступеня бакалавра або магістра.

МООК відкривають нові можливості у сфері освіти. Концепція МООК спирається на ключові принципи нової теорії – коннективізму: різноманітність підходів, підхід до навчання як до процесу формування та прийняття рішень, навчання та пізнання як процес, а не стан. «МООК усувають територіальні та часові бар'єри, вони мають глобальний характер і виходять за межі одного університету. МООК підвищують самостійність і мотивацію студентів у набутті навичок, необхідних для професійної діяльності в глобальному цифровому світі» [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вирішення завдань реформування вищої освіти відповідно до сучасних світових вимог і підготовка конкурентоспроможних, кваліфікованих фахівців на рівні світових стандартів неможливі без розширення функцій самостійної роботи студентів, підходи до якої потребують істотних змін. У сучасних умовах оновлення педагогічної системи та наявності широких можливостей використання інформаційних, електронних технологій проблема самостійності виходить на якісно новий рівень.

Освіта в університетах Великобританії та США є, з одного боку, традиційною та фундаментальною, а з іншого – надсучасною та такою, що відповідає вимогам XXI сторіччя. Саме вивчення й упровадження позитивного досвіду розвитку новітніх освітніх технологій в організації самостійної роботи студентів університетів Великобританії та США допоможе Україні пришвидшити інтеграцію до світового педагогічного співтовариства та сприятиме академічній мобільності студентів, звичайно ж, за «умови збереження й розвитку досягнень і прогресивних традицій національної вищої школи» [3].

Виходячи з аналізу наукових і публіцистичних джерел можна стверджувати, що швидкість упровадження новітніх електронних технологій в освітньому процесі, особливо в контексті організації самостійної роботи студентів, свідчить про їх перспективність. Обмін досвідом із такими технологічно розвиненими країнами, як Великобританія та США, що є взірцем для наслідування у сфері реформування вищої школи, дозволить Україні уникнути багатьох прикрих помилок на шляху євроінтеграції та допоможе наблизитися до найвищих стандартів освіти, проторивши свій власний унікальний шлях та не втративши своєї самобутності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буряк В. К. Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра / В. К. Буряк // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 49–51.
2. Гальперин П. Я. Введение в психологию / Я. П. Гальперин. – М. : МТУ, 1976. – 150 с.
3. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] // Голос України. – 2014. – № 148. – Режим доступу : [http://mpf.udpu.org.ua/wp-content/zagruzka/Закон України про вищу освіту 2014.pdf](http://mpf.udpu.org.ua/wp-content/zagruzka/Закон_України_про_вищу_освіту_2014.pdf)

4. Массовые открытые онлайн курсы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.iite.unesco.org/oer_and_digital_pedagogy/oer/online_courses/
5. Массовое онлайн обучение бросает вызов российской системе образования [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.elw.ru/reviews/detail/4537/>
6. Пидкасистый П. И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов : учебное пособие / П. И. Пидкасистый. – М. : Педагогическое общество России, 2004. –112 с.
7. Світлична Є. І. Дистанційні технології навчання як одна із форм оптимізації навчального процесу / Є. І. Світлична // Актуальні проблеми підвищення ефективності практичних занять з латинської мови : матеріали навч.-мет. сем.-нар. зав. каф. лат. мови, (ІФНМУ, Івано-Франківськ, Україна, 29-30 жовтня 2009). – І-Ф. : Вид-во ІФНМУ 2010. – С. 19–24.
8. Holec H. Autonomy and foreign language learning / H. Holec. – Oxford : Pergamon, 1981. – р. 3
9. Massive Online Courses [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/distance-learning/moocs-\(massive-open-online-courses\)/](http://www.thecompleteuniversityguide.co.uk/distance-learning/moocs-(massive-open-online-courses)/)
10. Meyer B., Haywood N., Sachdev D., Faraday S. Department for Children, Schools and Families Research Report 051 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cumbria.ac.uk/Public/ER/Documents/Admissions/InterviewDocs/PrimaryDLPArticleForLiteracyTask.pdf>.

РЕЗЮМЕ

Симоненко Н. А. Новые подходы в организации самостоятельной работы студентов высших учебных заведений Великобритании и США.

В статье представлены новые подходы в организации самостоятельной работы студентов на примере Великобритании и США. Произведен анализ научно-педагогической литературы, освещающей отдельные аспекты проблемы. Установлено, что использование новых электронных технологий в системе образования является залогом успешной подготовки современного высококвалифицированного специалиста. Автор акцентирует внимание на целесообразности изучения зарубежного опыта внедрения инновационных технологий в организацию самостоятельной работы студентов, который может быть использован в современной системе образования Украины.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, информационные, электронные технологии, смешанное обучение, онлайн курсы.

SUMMARY

Simonenko N. The new approaches to the organization of independent work of the students of higher educational establishments in Great Britain and the USA.

The article presents the new approaches to the organization of independent work of high school students in Great Britain and the USA. The author analyzes the new educational models that have appeared in recent years and created the new roles for the teachers and students. Making the analysis of scientific literature we have come to the conclusion that introduction of information and communications technologies in the learning process and curriculum of English and American universities has become a new tendency in modern education. The development of the electronic study, blended learning and Massive Open Online Courses have revolutionized the education system and opened new possibilities for the students providing them with easily accessible and ever-current education to all ages and social backgrounds, regardless of time and geography.

E-learning refers to a course, program or degree delivered online. It uses electronic technologies to access necessary material outside of a traditional classroom. It is interactive because the students can communicate with the teachers and with other students.

Blended learning defined as education program in which a portion of the traditional face-to-face communication is replaced by web based online learning. Blended learning combines internet and digital media with classrooms that require presence of the teachers and students.

Massive Open Online Courses is a popular mode of learning aimed at unlimited participation and open access via internet. They offer the students the opportunity to study high quality courses online at prestigious universities. They are ideal for the independent study and the users can select any courses to their liking.

The use of electronic technologies for teaching and learning have become the most effective tool for providing the independent study in higher education of Great Britain and the USA because it improves motivation, increases the students' ability to work independently by taking more responsibility for their own learning. According to the European Credit Transfer System the independent work has become one of the main components of the learning process. Determined to become the part of European Union Ukraine needs to make quick and effective changes in educational system and we should not deny the tools by other professionals.

Key words: *the students' independent work, information and electronic technologies, blended learning, online courses.*